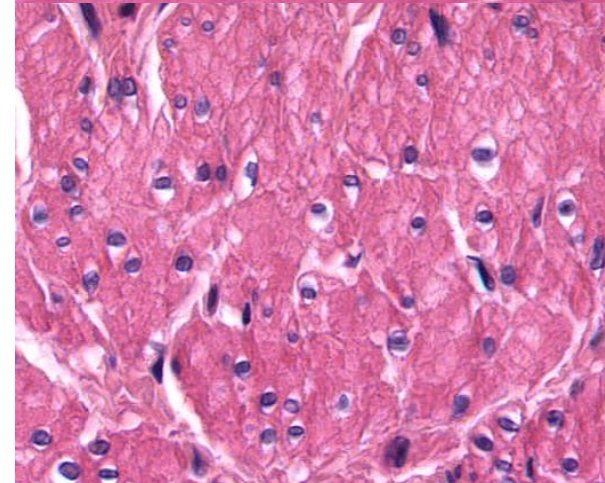
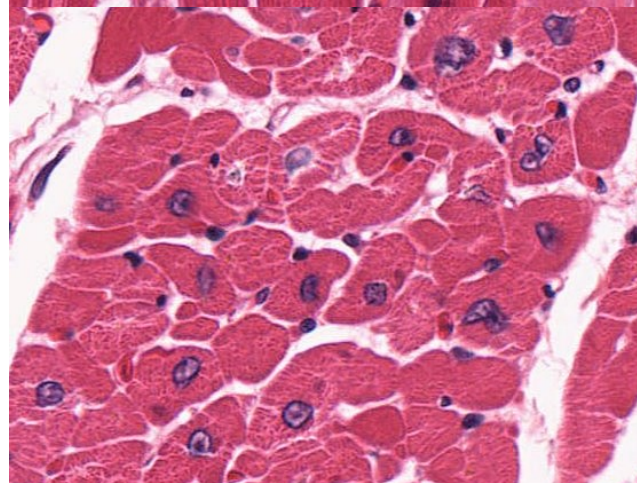
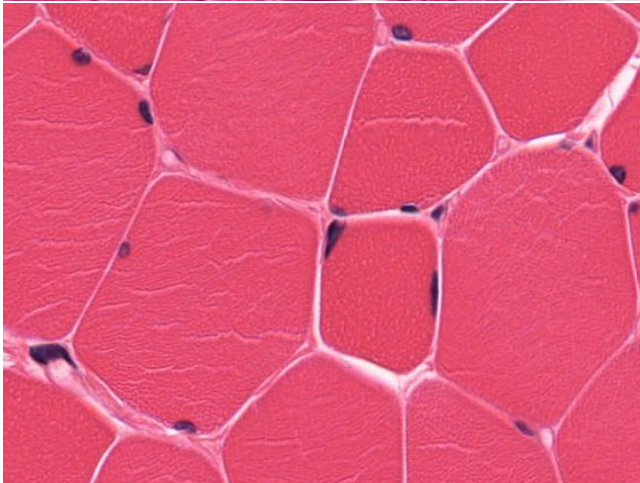
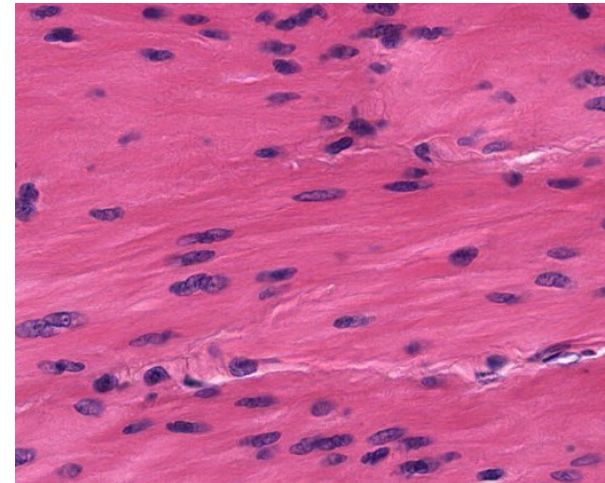
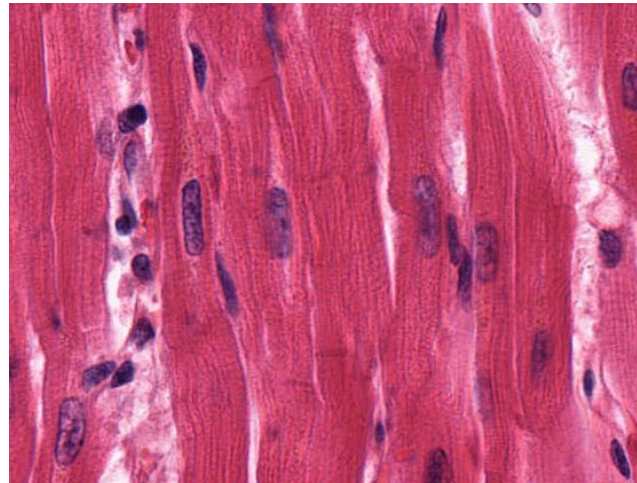
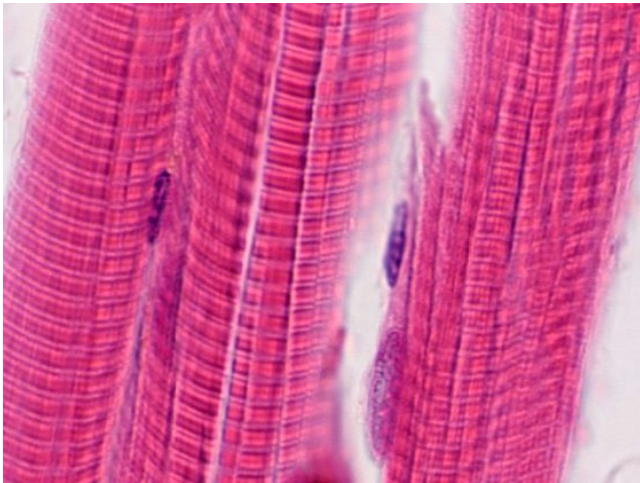

Izomszövet

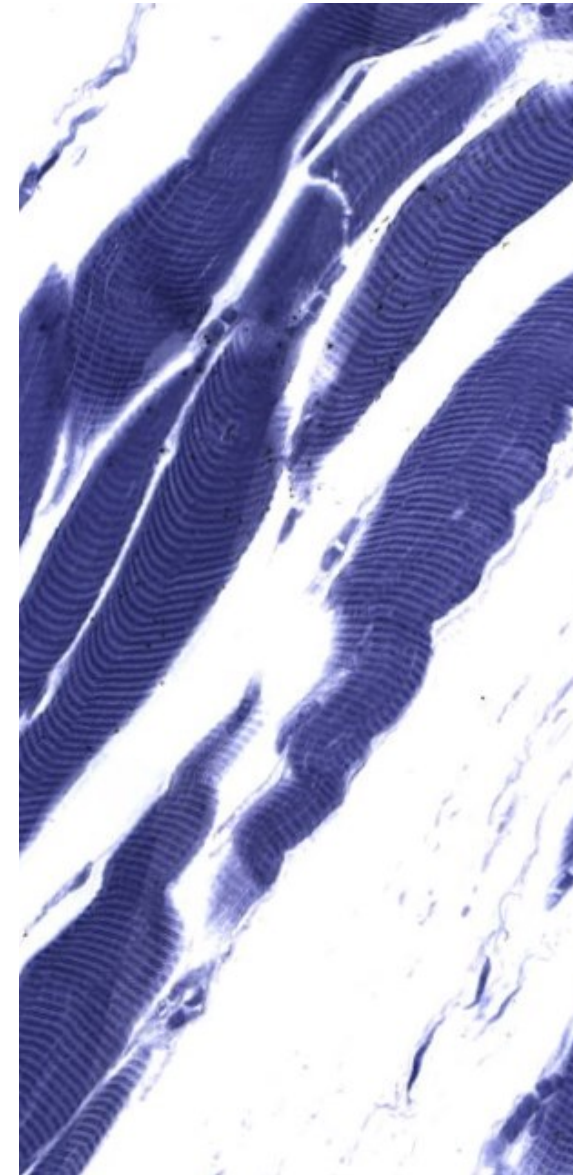
Pálfi Emese
Semmelweis Egyetem
Anatómiai, Szövet- és Fejlődéstani Intézet

Az izomszövet

- kémiai energia mechanikai munkává alakítása >> izomszövetben igen fejlett
- sejtvázkomponens: aktin
összhúzóelem: miozin
- Harántcsíkt izom
- Simaizom
- Szívizom

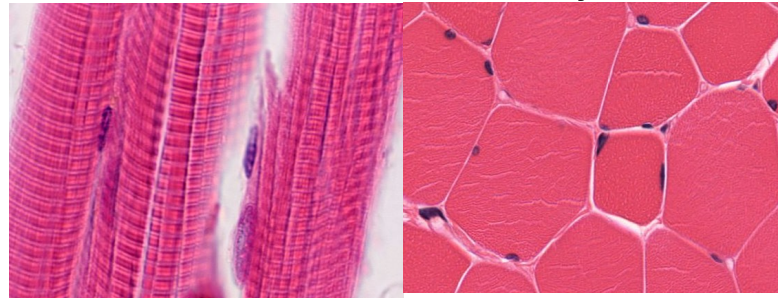
Harántcsíktolt izomszövet

- Többmagvú óriássejt (syncytium) – **Izomrost**
- Membrana basalis
- Plazmamembrán - **Sarcolemma**
- Tartaléksejt – **Szatellita sejt**
- Cytoplazma - **Sarcoplasma**
- Sima felszínű endoplazmás retikulum – **Sarcoplasmás retikulum**
- Mitokondrium - **Sarcosoma**
- Kontraktilis egység- **Sarcomer**

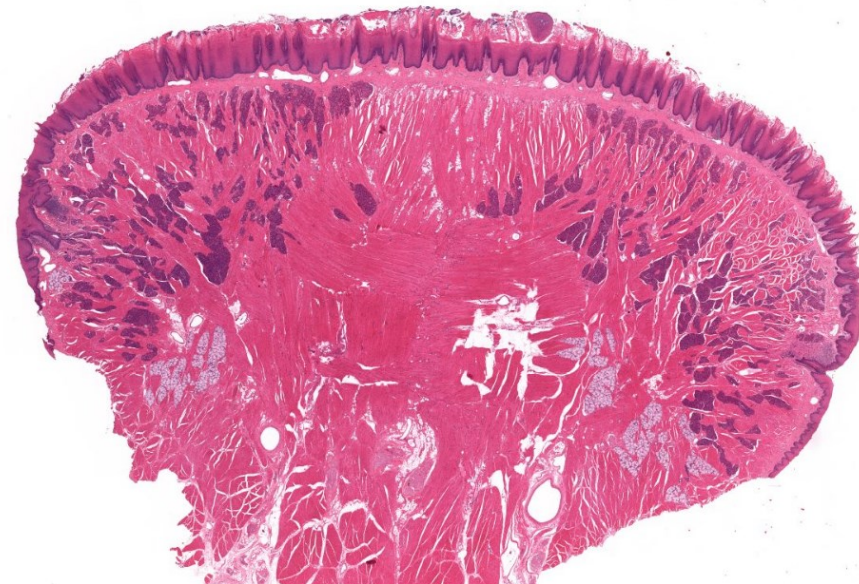
Vázizom (skeletalis)

- szövettani egysége: sok magvú izomrost
- csontos struktúrákon ered és tapad
- contractio idegi ingerület hatására jön létre

Zsigeri (viscerális)

- nyelv saját izmai, nyelőcső felső harmada
- szövettani egysége: sok magvú izomrost
  - vázelemektől független
  - contractio idegi ingerület hatására jön létre

Gyors összehúzódású/glikolitikus/fehér izomrost (1):

Kevés mitokondrium

Magas glikogéntartalom

Nagy átmérőjű

Kevés kapilláris - világosabb

Gyorsan, nagy erőt adó izmok: pl.: m. biceps brachii, m. rectus abdominis, szemmozgató izmok

Lassú összehúzódású/oxidatív/vörös izomrost (2):

Sok nagyméretű mitokondrium

Nagy lipidtartalom

Alacsony glikogéntartalom

Kis átmérőjű

Sötétebb a sok myoglobin és kapilláris miatt

Lassan fáradó izom: m. masseter, rekeszizom,

testtartást biztosító izmok

Intermedier izomrost:

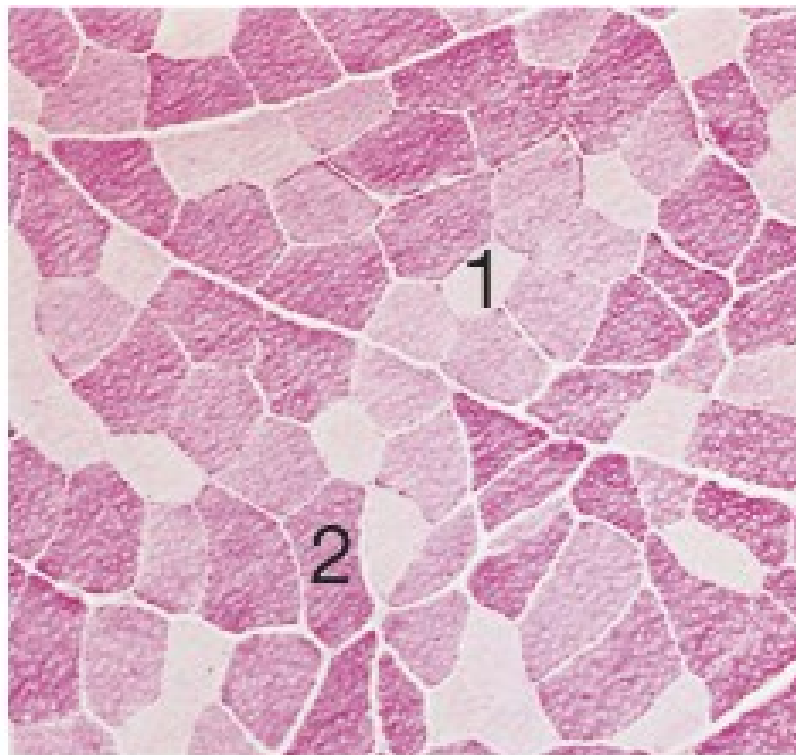
Sok myoglobin

Sok kapilláris

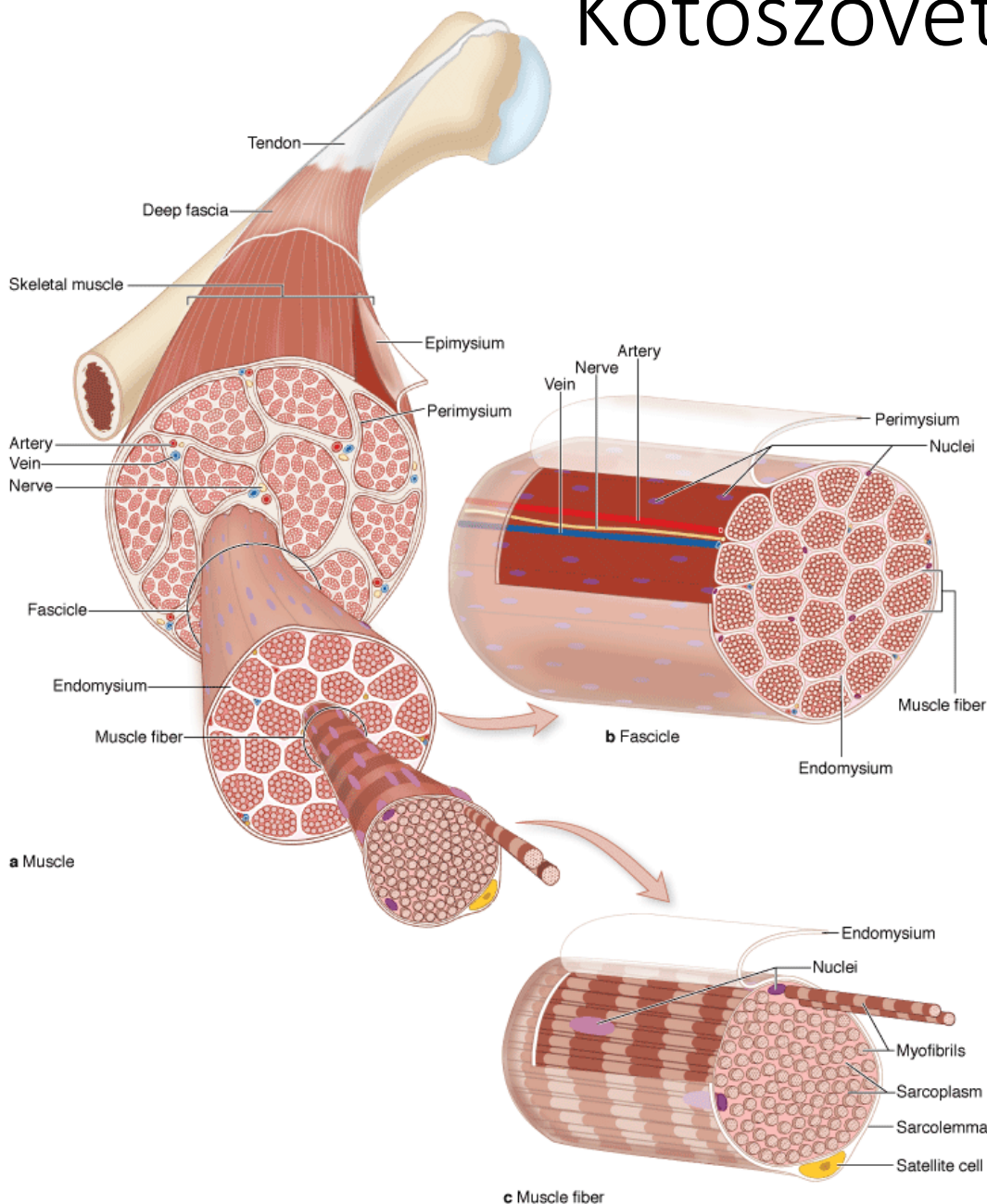
Közepes mennyiségű glikogéntartalom

Kis és közepes átmérőjű

Gyors összehúzódásra képesek, fáradékonyságuk köztes

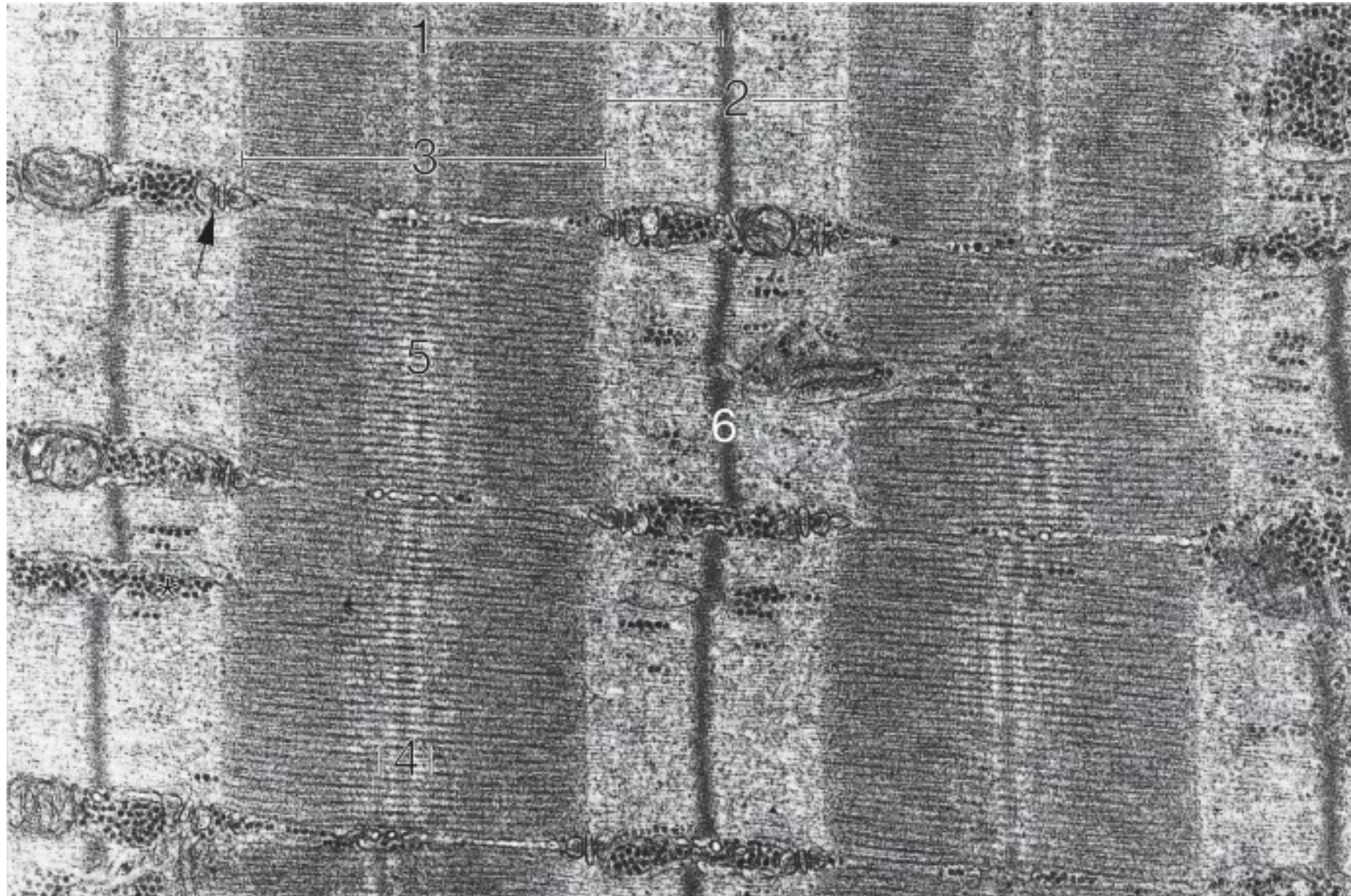
Kötőszöveti hüvelyek

epimysium - izom
perimysium - fasciculus
(izomrostköteg)
endomysium - izomrost

- fasciculus (izomnyaláb)
- izomrost (miofibrillum)
- miofilamentum (aktin, miozin)
- sarcomer (alapegység)

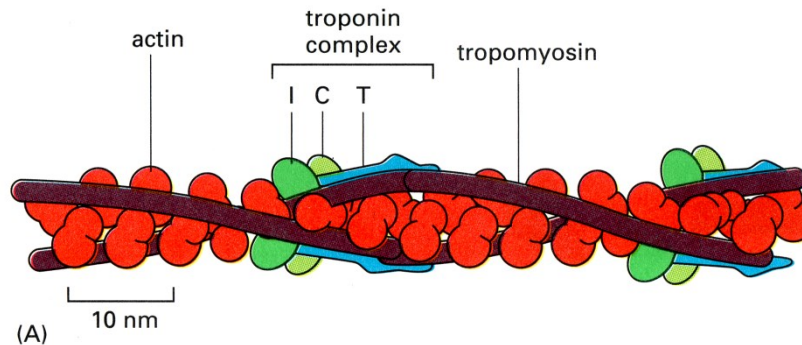
A sarcomer

Aktin

Vékony filamentum

1. Aktin
  - G-aktin – globuláris = aktin monomer
    - ATP kötőhely
    - nagy affinitású miozin fej kötőhely
  - F-aktin – filamentáris
  - aktinfonal átmérője: kb. 6-8 nm , hossz: kb. 1 μm
  - taposómalom állapot: gyors (+) vég annyi monomerrel épül, mint amennyi a lassú (-) végen leválik
  - aktinhoz asszociált fehérjék irányítják az aktinhálózat szerveződését (vö. a mikrotubuláris rendszerrel)
2. Tropomiosin – filamentozus protein
  - blokkolja a miosin kötőhelyet az aktin szálon
3. Troponin komplex - TnT - tropomiosin-kötő alegység
TnC - Ca^{2+} - kötő alegység
TnI - gátolja az aktin-miozin ATP-áz aktivitást

- hegyes vég – tropomodulin molekula képez rajta sapkát és gátolja a növekedést
- bajszos végek (barbed end) a Z-lemezbe ágyazódnak (kötődnek)

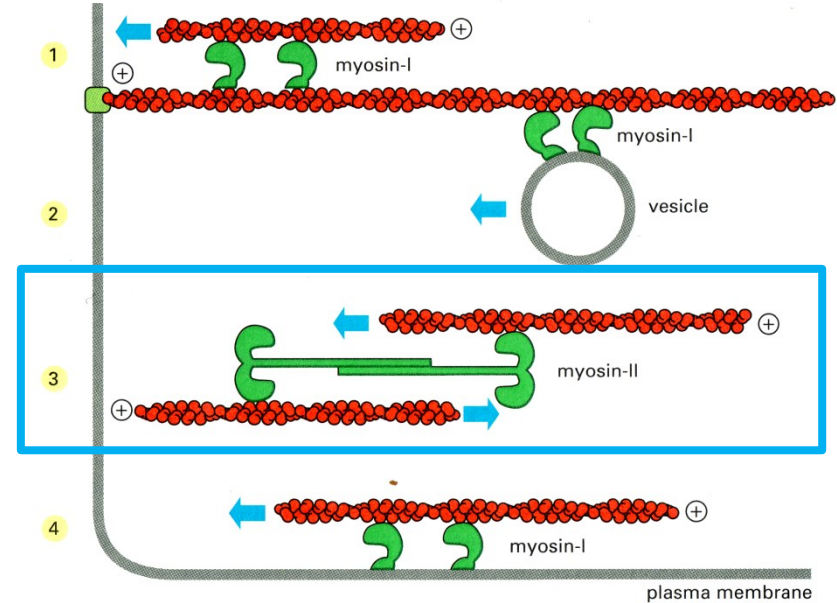
Miozin

Miozin: ATP hidrolízisre képes (+) aktin filament motor

Miozin I

Miozin II

1. Aktin fonalak egymáshoz képest való elcsúszása (miozin I)
2. Vezikula szállítás (miozin I)
3. Aktin fonalak egymáshoz képest való elcsúszása kontrakciót okozva (miozin II)
4. Aktin fonal a membránhoz képest való elmozdulása (miozin I)

Miozin II - Vastag filamentum

Átmérő: kb. 15 nm, hossz: kb. 1,5 μm

- fő alkotói a miozin filamentumok kötegei

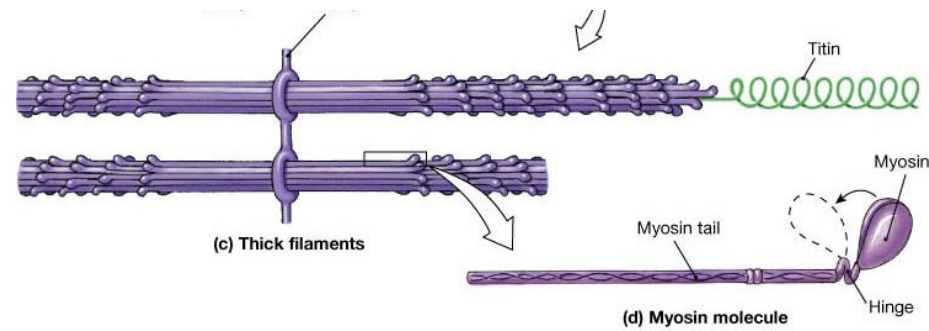
- ATP függő motor protein $\rightarrow$ (+) vég felé mozognak az aktinon

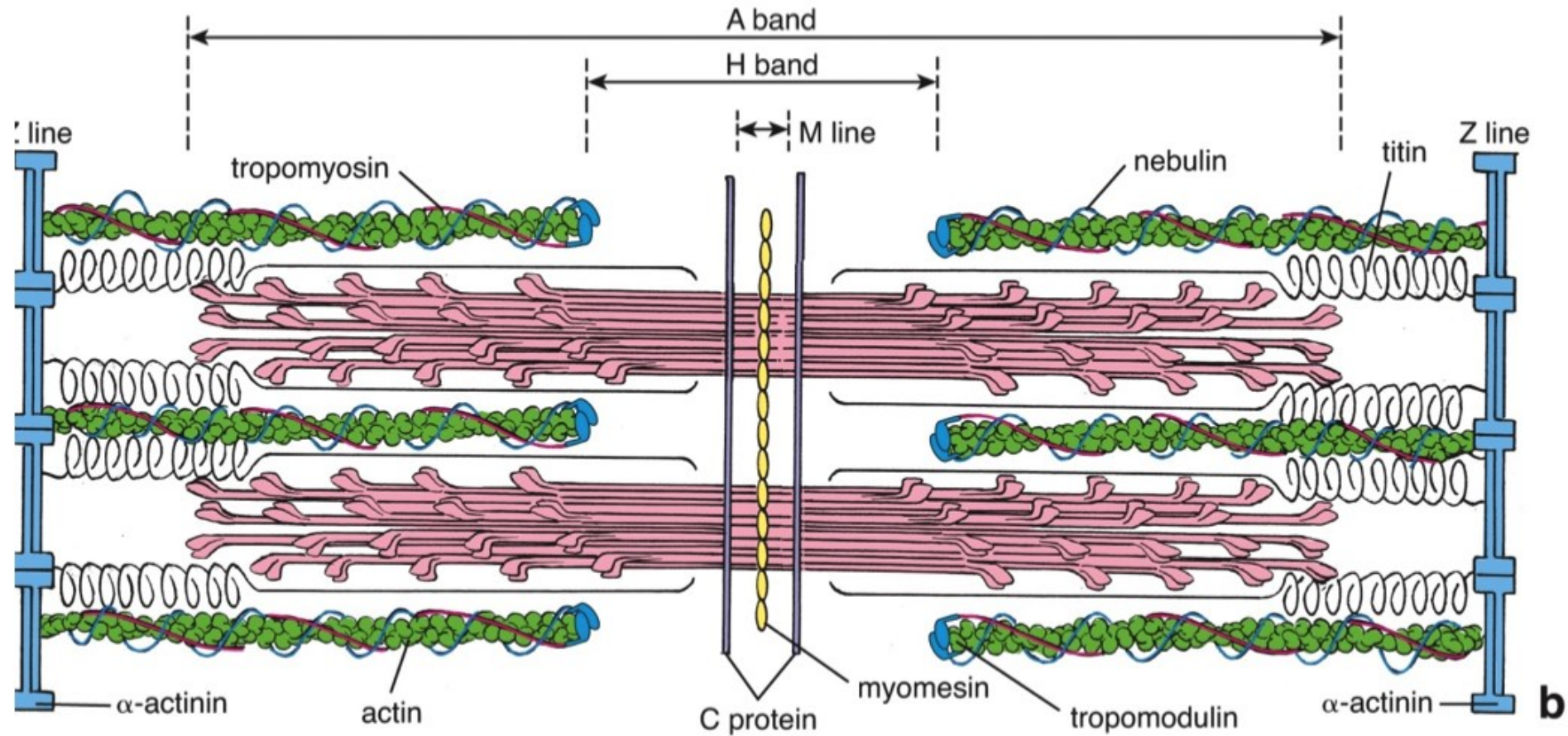
- a miozin molekula 4 láncból áll

- 2 nehéz lánc nagyjából egymás körül csavarodott farkat és egy-egy globuláris fejet alkot

- 2 könnyű lánc - nyaki régió a fej és a fark között szöveget alkot

- nyaki régió mozgékony

Nebulin – aktin hossz meghatározása

Titin – izomrostok rugalmasságát és a nyújtással szembeni ellenállást biztosítja / átéri a fél sarcomert

Szarkomer: (2-3 μm) két szomszédos Z-vonal között

A-csík: anizotróp, kettősen fénytörő, vastagabb, sötét

(1,5 μm hosszú, 15 nm vastag)

túlnyomóan miozin + átfedő aktin filamentumok

hossza a kontrakció során változatlan marad

I-csík: izotróp, egyszeresen fénytörő, vékonyabb, világosabb

(1 μm hosszú, 7 nm vastag)

túlnyomóan aktin

a kontrakció során megrövidül

Z-vonal: (Zwischenstreifen) a szarkomer határa

α -aktinin, dezmin molekulák

H-csík: (Hensen-Streifen)

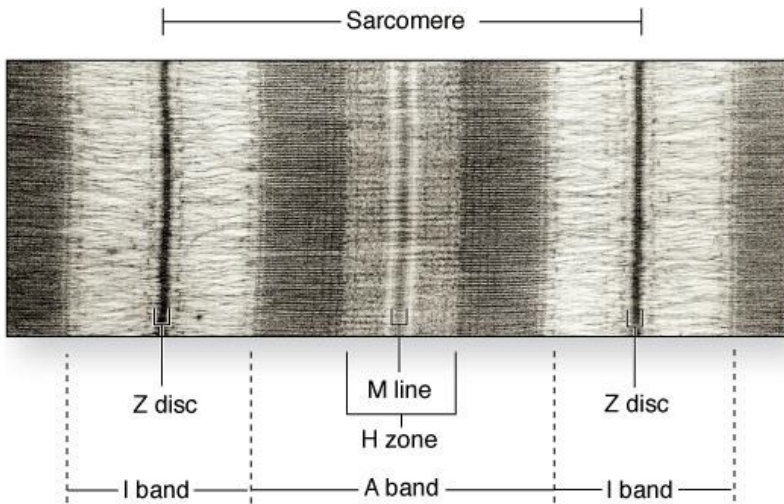
világos rész az A-csík közepén

kizárólag miozin

M-vonal: (Mittenmembran) A-csík közepén

a miozinkötegek rögzülési helye

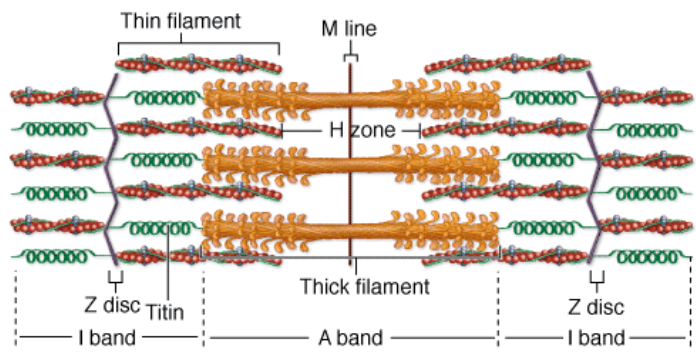

anizotróp (A): H-csík, M-csík
 izotróp (I): Z-vonal

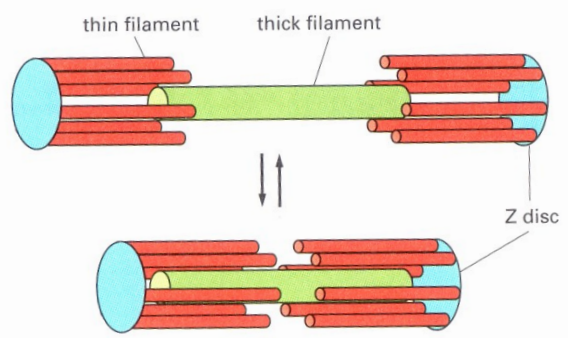
Kontrakció: A csík változatlan, I csík rövidül >> *csúszó filamentum modell*

d

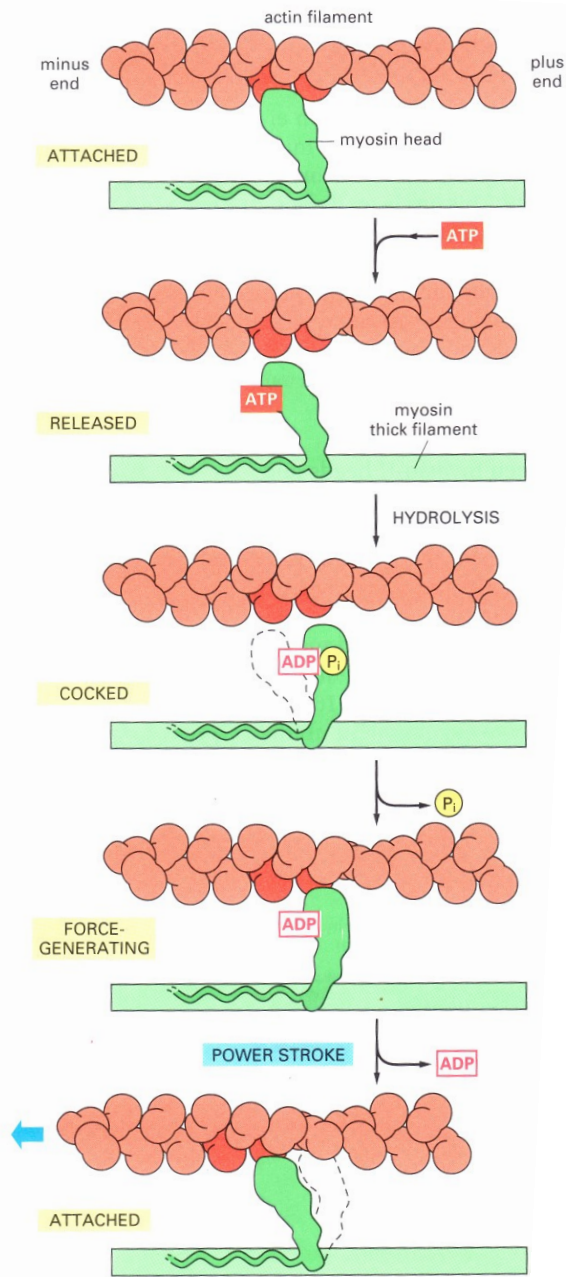

vékony filamentum (aktin) 6-9 nm
 vastag filamentum (miozin) 12-15 nm

c

sejtvázkomponens: aktin
 mozgató molekula: miozin

RIGOR állapot

miozin fej aktinhoz kötve
rigor mortis

NYUGALMI állapot

miozin fej + ATP → konformáció változás

AKTIVÁLT állapot – gyenge kölcsönhatás

miozin fej ~5 nm-t elmozdul

ATP hidrolízis, végtermékek miozinhoz kötve maradnak

AKTIVÁLT állapot - erőgenerálás

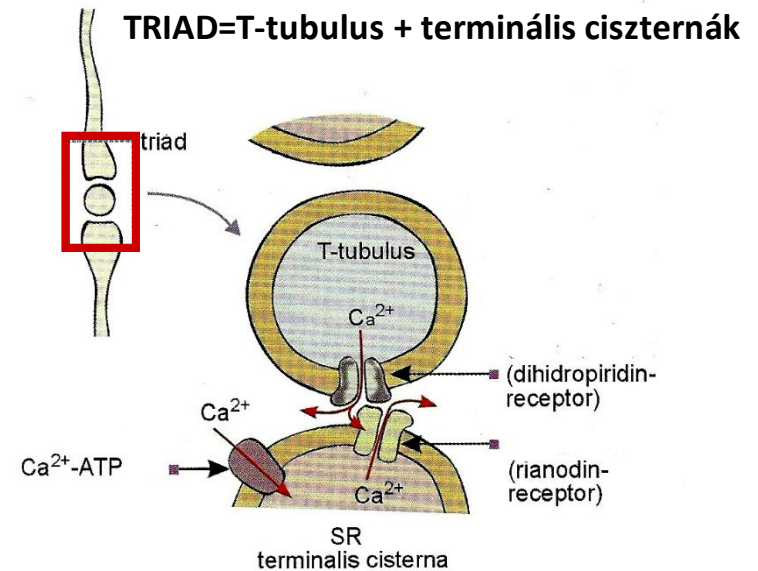
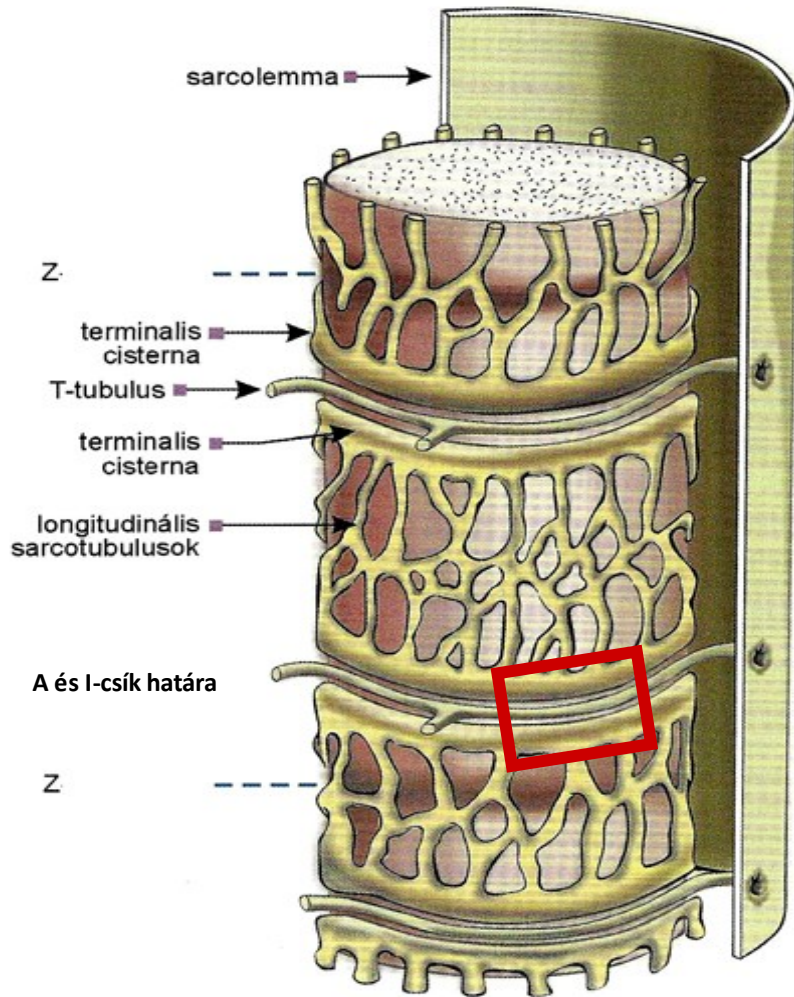
miozin fej gyengén az aktinhoz köt

foszfát-csoport leválik → konformáció változás → erős aktin kötés

RIGOR állapot

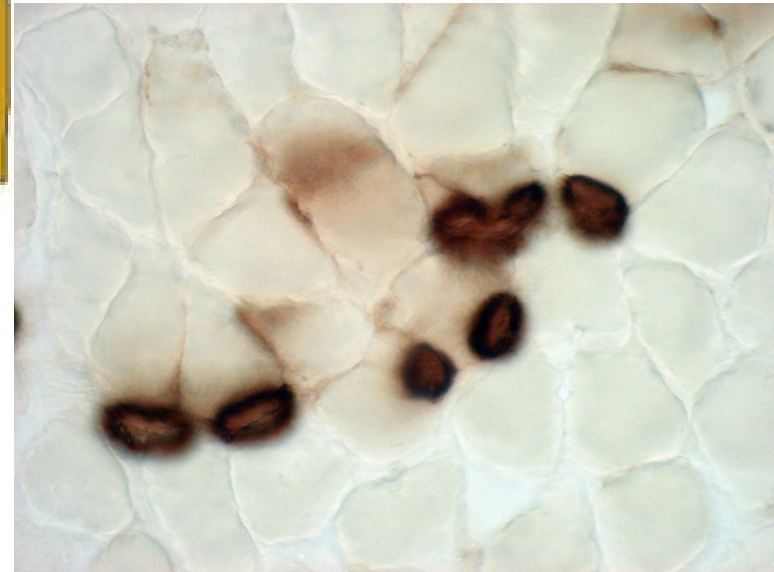
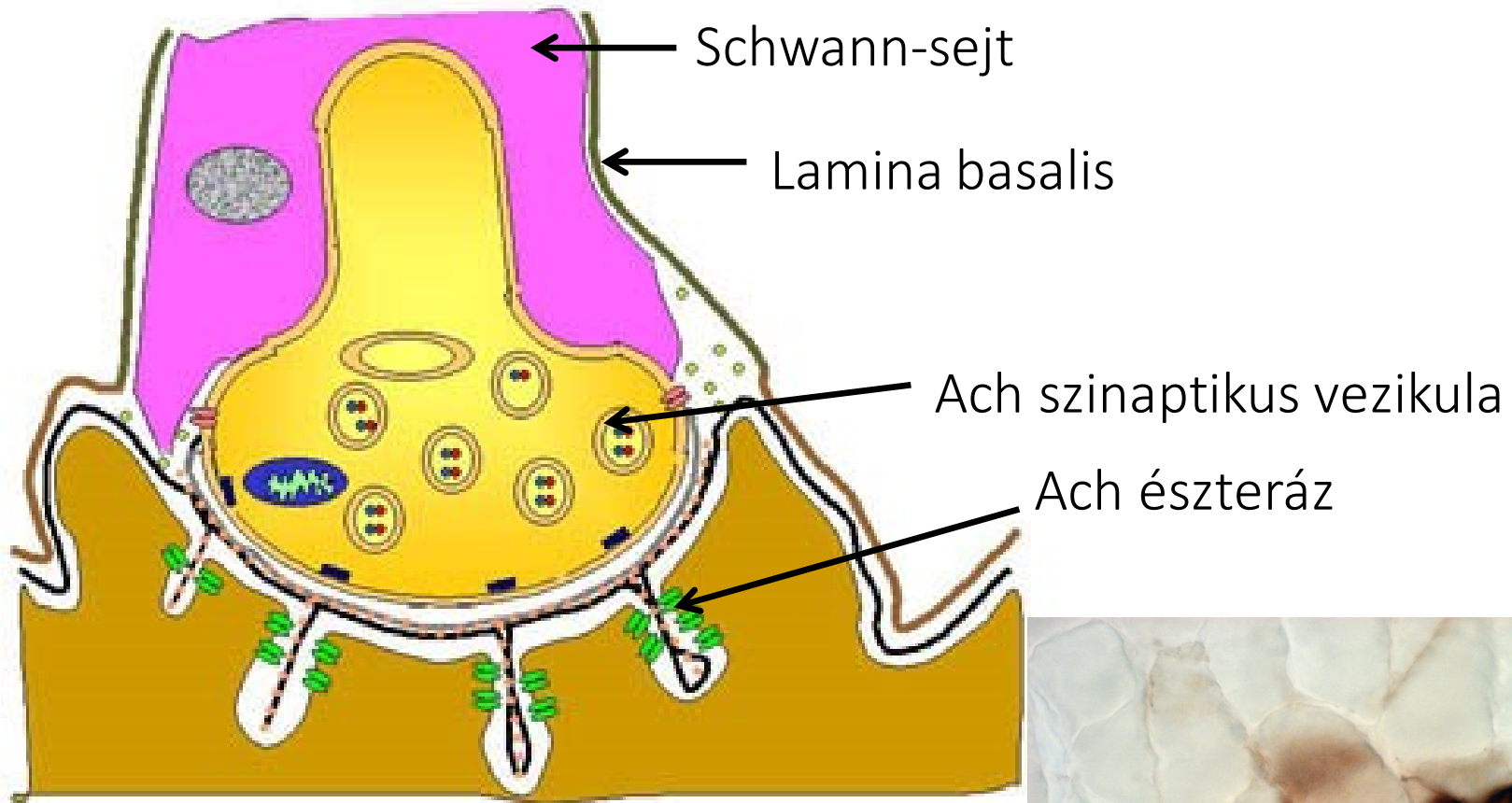
Sarcoplasmás retikulum

- sarcoplasmás retikulum
  - simafelszínű endoplazmás reticulum
  - Ca^{2+} ot tárol és pumpál
  - terminális ciszterna
- T-tubulus: szarkolemma betüremkedése

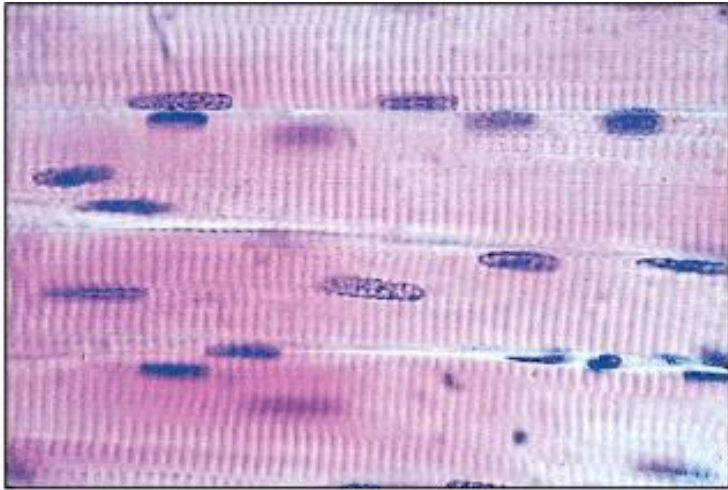

Ingerület (t-tubulus) $\rightarrow$ Ca^{2+} kiáramlás az SR-ból $\rightarrow$ Ca^{2+} TnC-hez köt $\rightarrow$ tropomiozin elmozdul $\rightarrow$ aktin + miozinej kötődése

Motoros véglemez - Neuromuszkuláris junkció

Harántcsíktolt izom

Egysége: izomrost

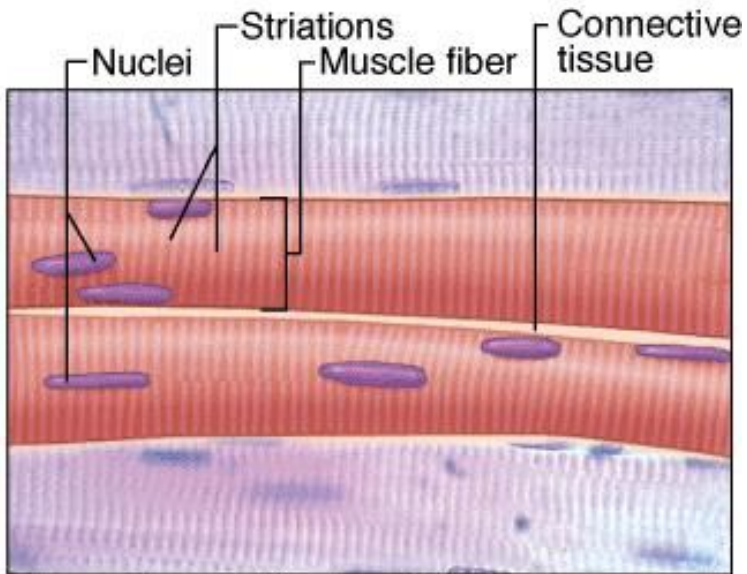
$d=5-10\ \mu\text{m}$

$l=1-2\ \text{mm}-50\ \text{cm}$

myoblastok fúziója >> syncytium

lelapult, ovális sejtmagok (akár 100/izomrost)

szarkolemma alatt

Szarkolemma=sejtmembrán+lamina basalis

Szarkoplazma=izomrost cytoplasmája

- myofibrillumok között:

- sok mitokondrium (ATP)

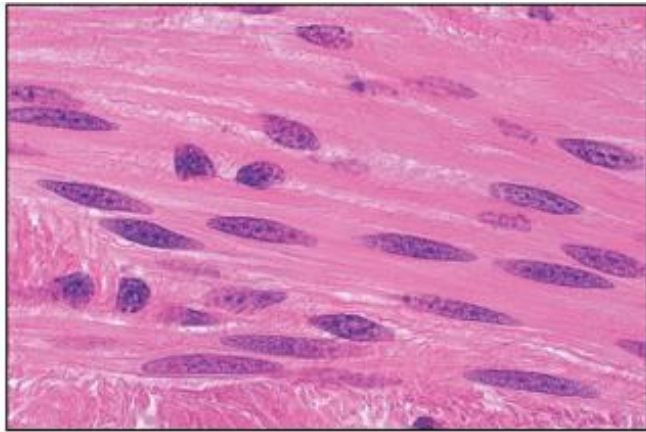
- tartalék energia: lipidcseppek,

glikogén szemcsék

a Skeletal muscle

Simaizom

Egysége: simaizom sejt (myocyta):

$d=3-8 \mu\text{m}$

$l=15-800 \mu\text{m}$

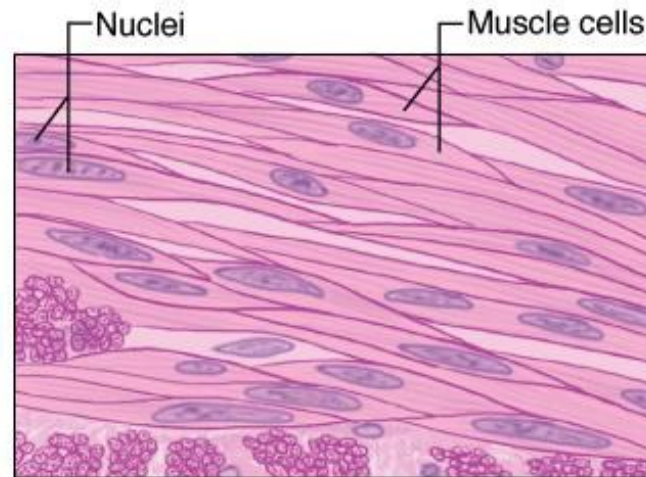
orsó alakú sejt

sejtmag pálcika alakú, sejt közepén, lekerekített vég

endocitotikus vezikulák

glikogénszemcsék

myofilamentum kötegek

- sejtek között retikuláris rostháló
- gap junction >> ingerületátvitel (spontán aktivitás!)
- lassú, elnyújtott kontrakció

Előfordulás:

Egyenként, csoportban, nyaláb, réteg, háló

Tunica muscularis, erek fala, praekapillárisok

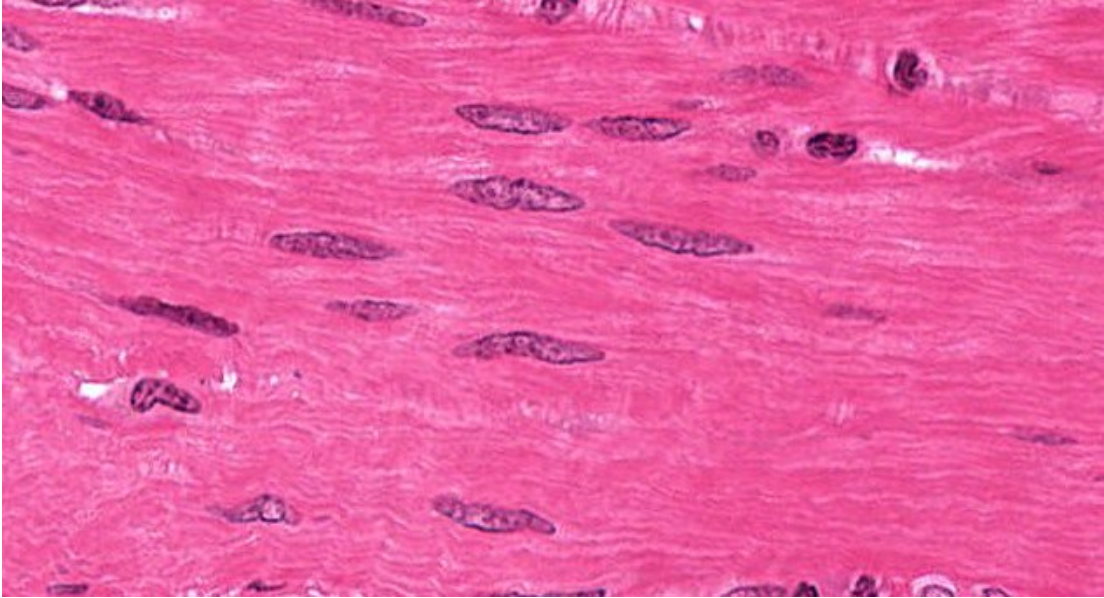
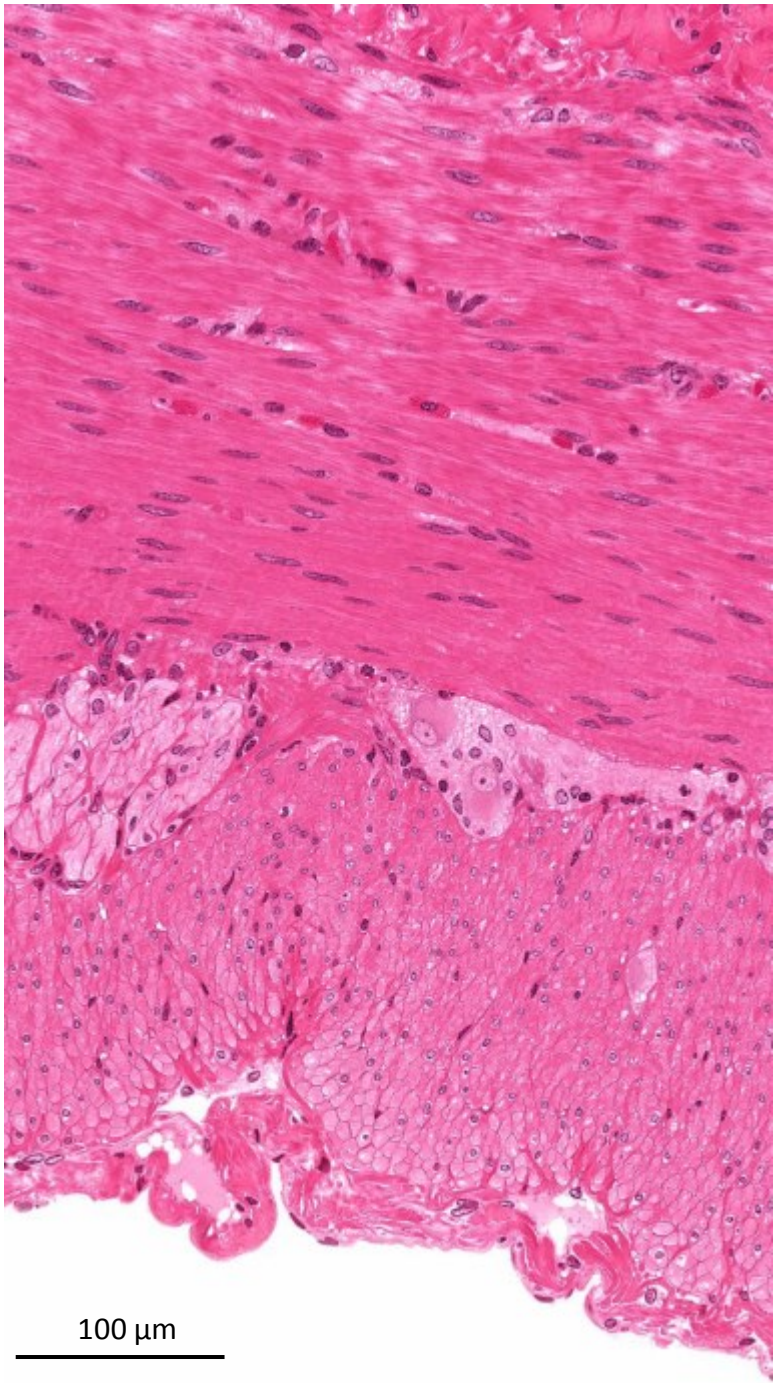
myofibrocyta

myoepithelsejt

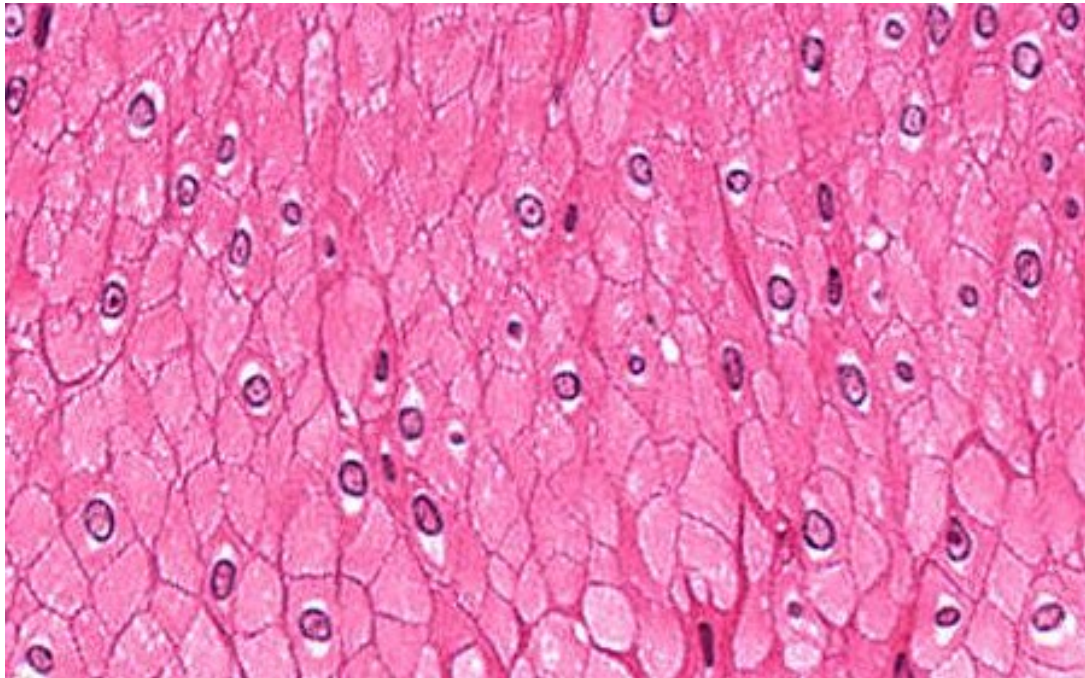
c Smooth muscle

Source: Mescher AL: *Junqueira's Basic Histology: Text and Atlas, 12th Edition*: <http://www.accessmedicine.com>

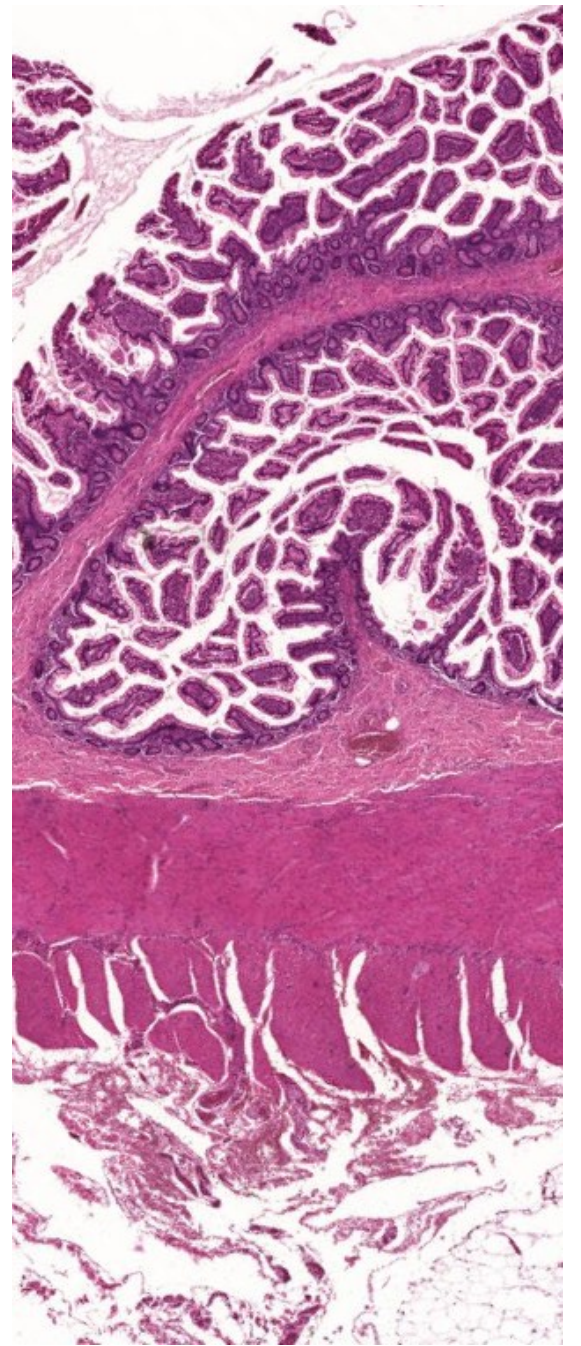
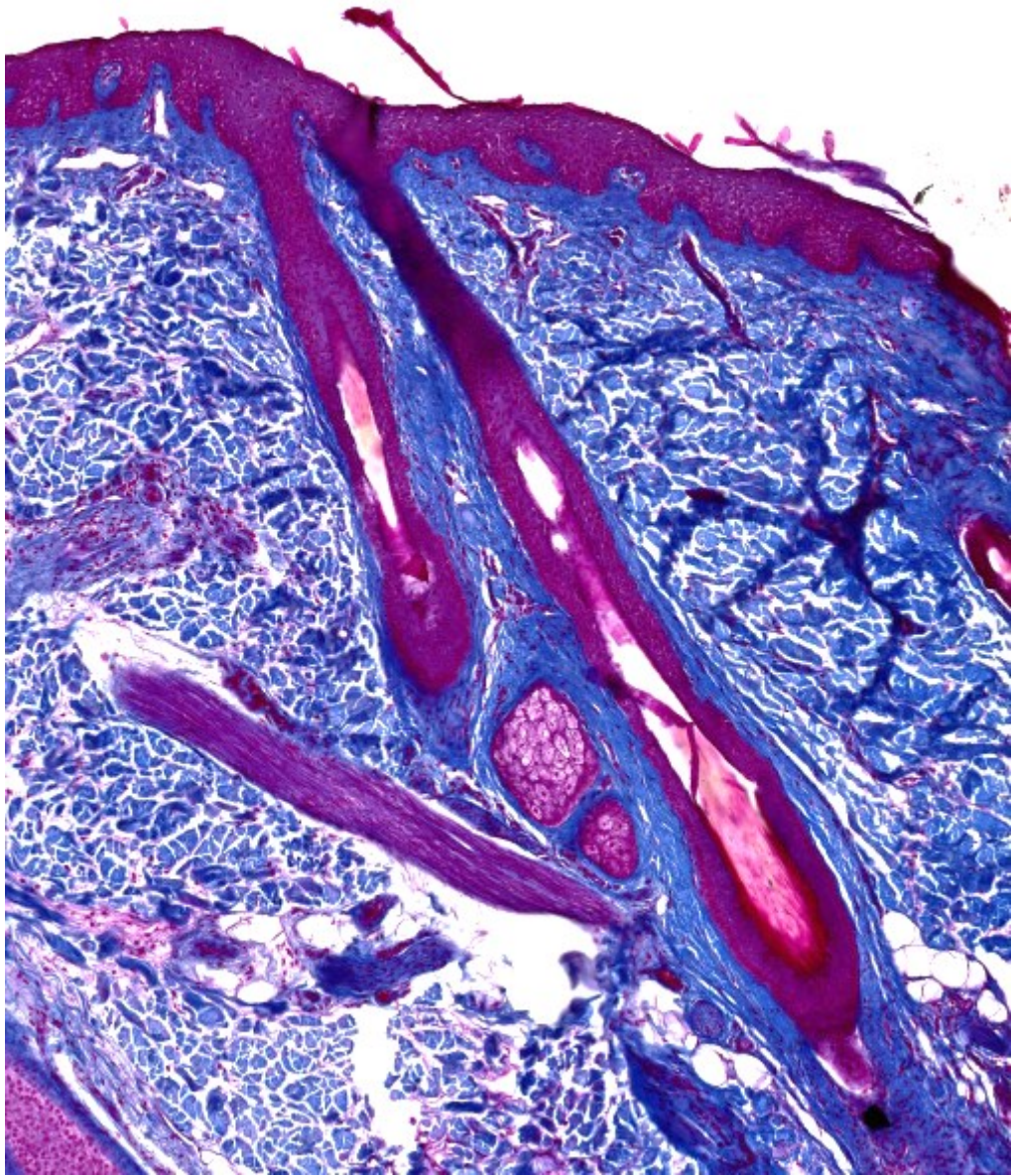
Copyright © The McGraw-Hill Companies, Inc. All rights reserved.

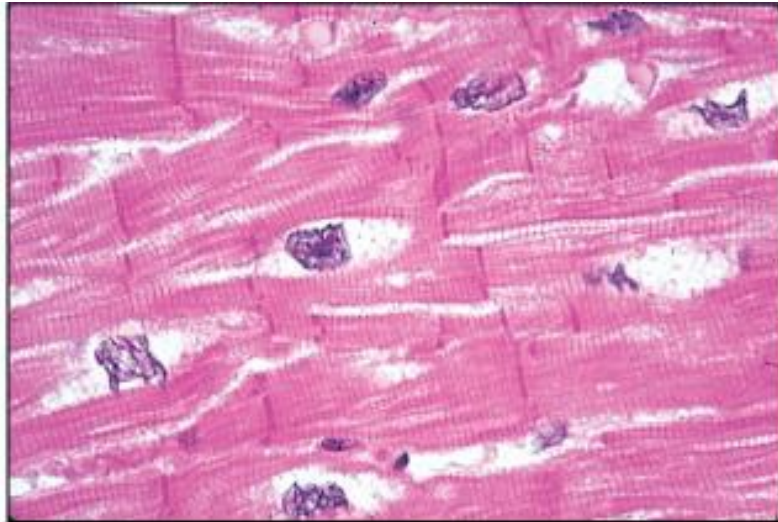
25 μm

25 μm

Szívizom

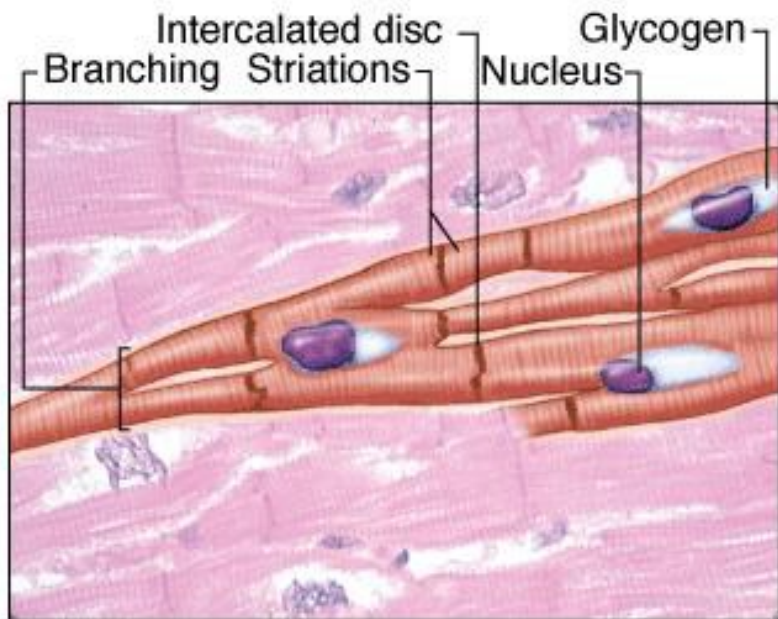

munkaizomzat + ingerületképző és vezető rendszer

egyedi izomsejtek + sejtkapcsoló struktúrák

discus intercalaris
Eberth-vonal

Egysége: szívizomsejt (functionalis syntitium)

1-2 sejtmag a sejt közepén

glikogén- és lipidcseppek

osztódásra nem képesek >> „kopási

pigment” lipofuscin granulum

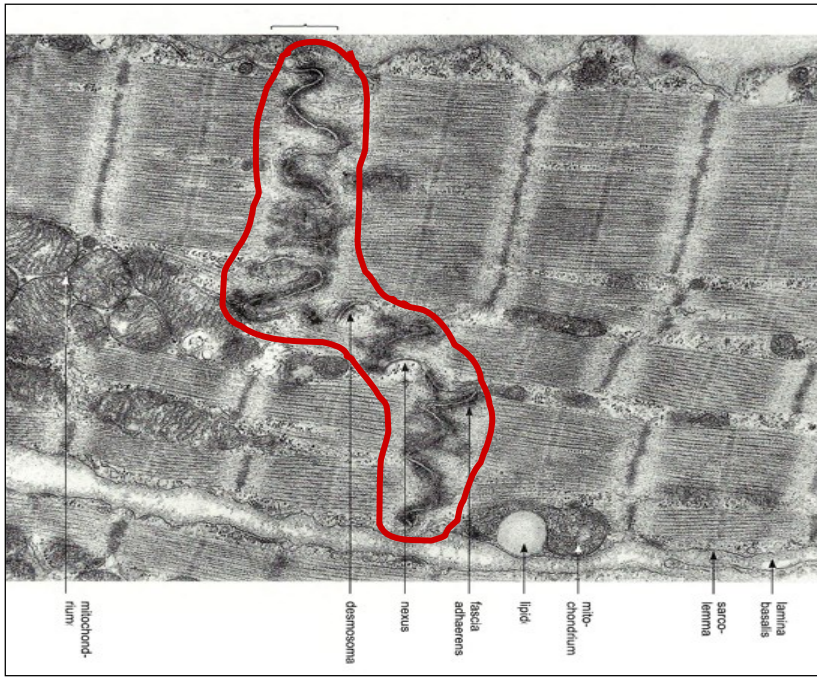
sok, nagyméretű mitokondrium

Purkinje rostok:

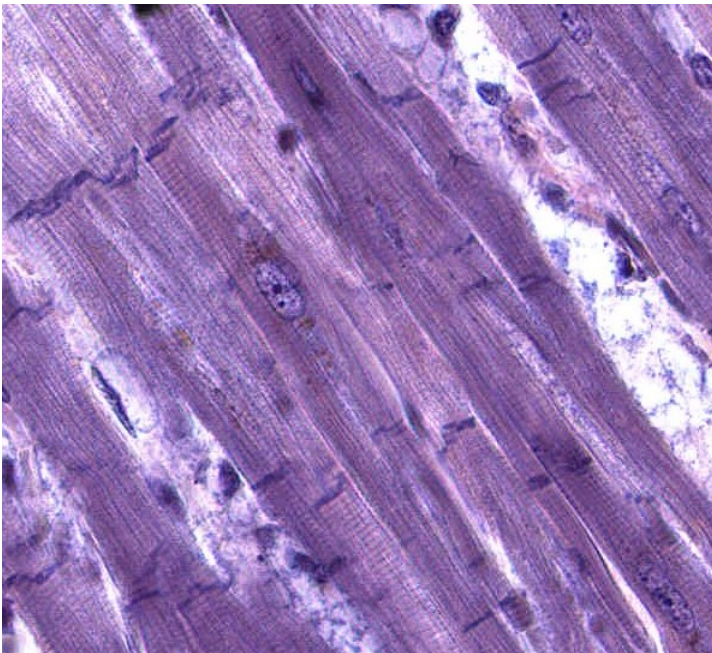
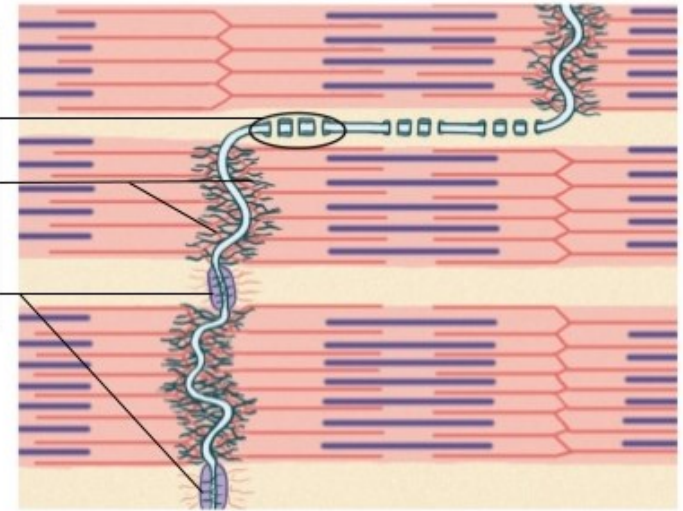
endocardium alatti módosult szívizomsejtek

glikogénben gazdag

b Cardiac muscle

Intercalated disc
Gap junction
Opposing plasma membranes
Desmosomes

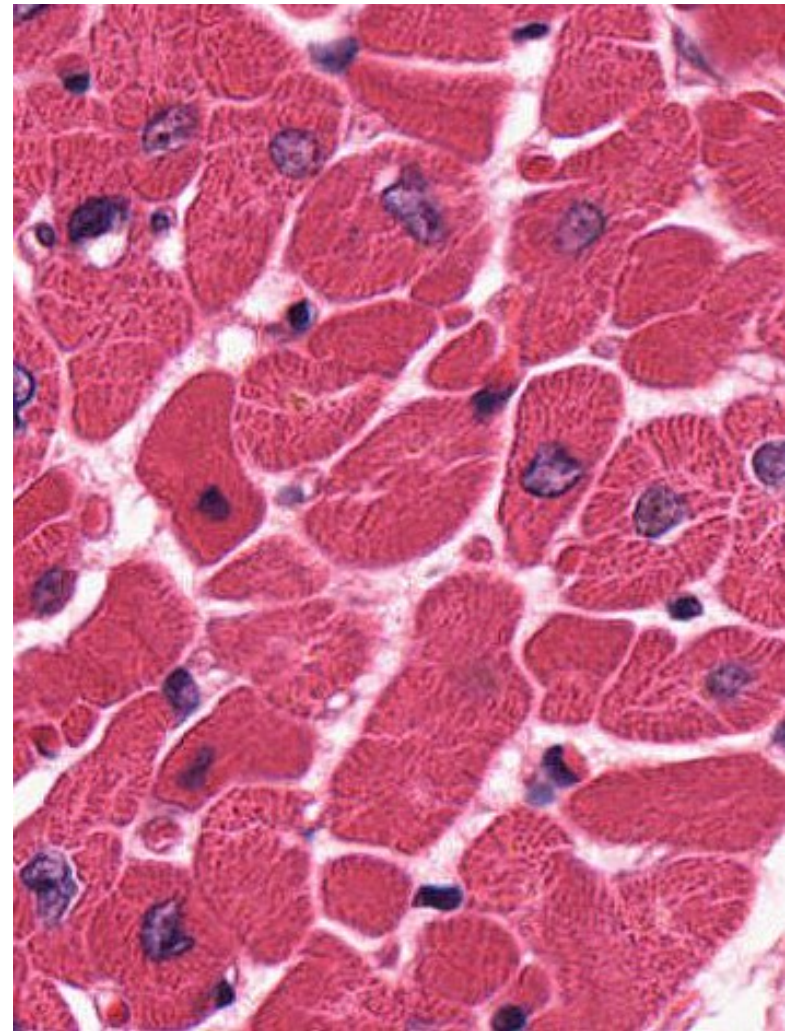

20µm

mechanika és elektromos kapcsolat a sejtek között
 nexus (gap junction)
 desmosoma
 fascia adherens

25μm

25 μm

Ingerületvezetés

Sinus csomó

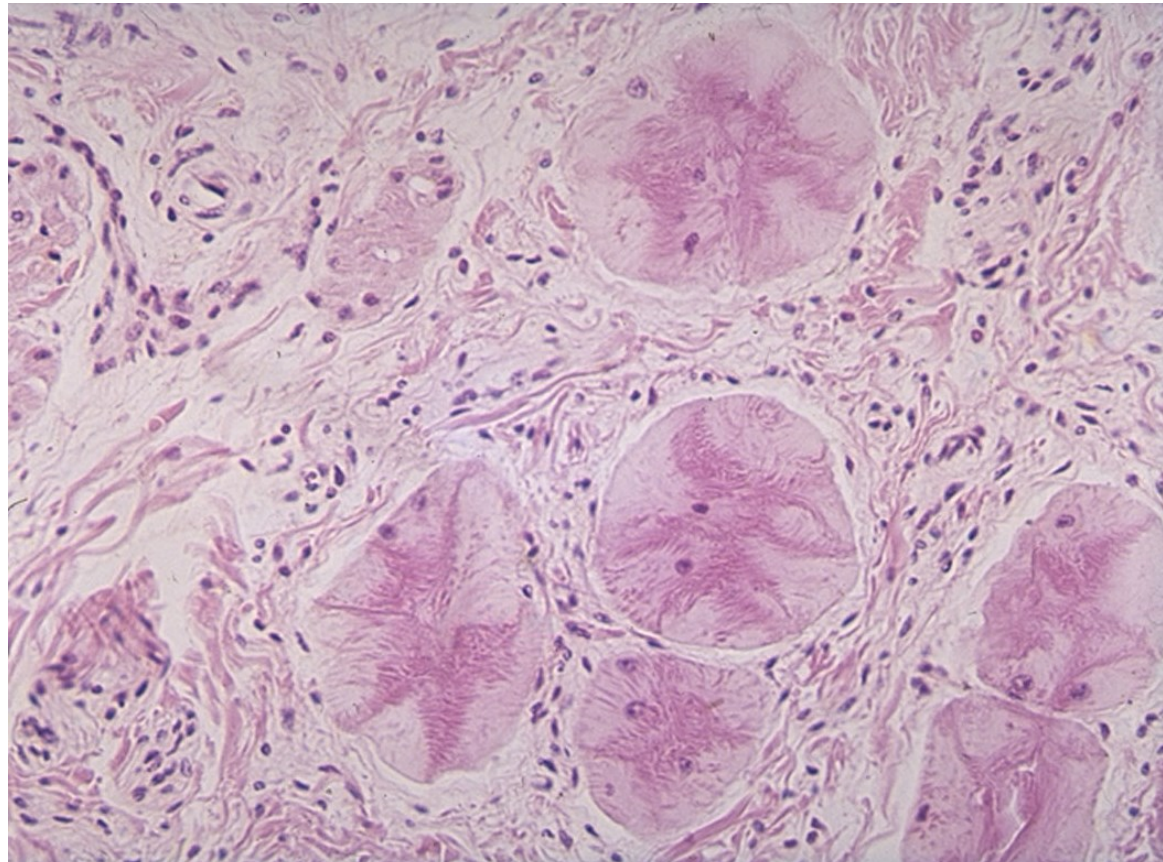
- P-sejtek
- sok nexus

Pitvar-kamrai csomó

- több átmeneti sejt
- kevesebb nexus (ingerület-vezetés késleltetés)

Purkinje-rostok

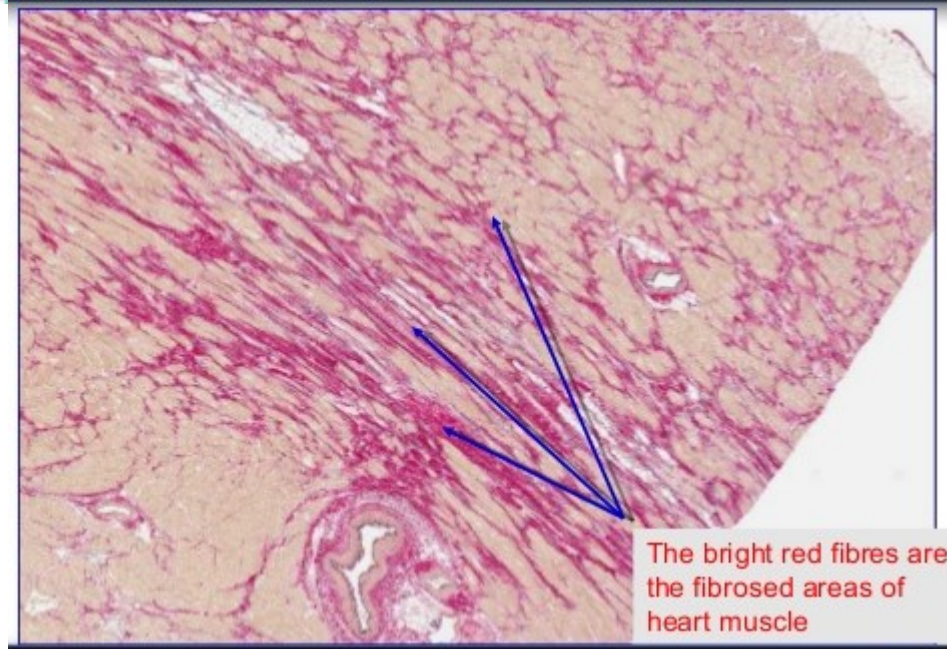
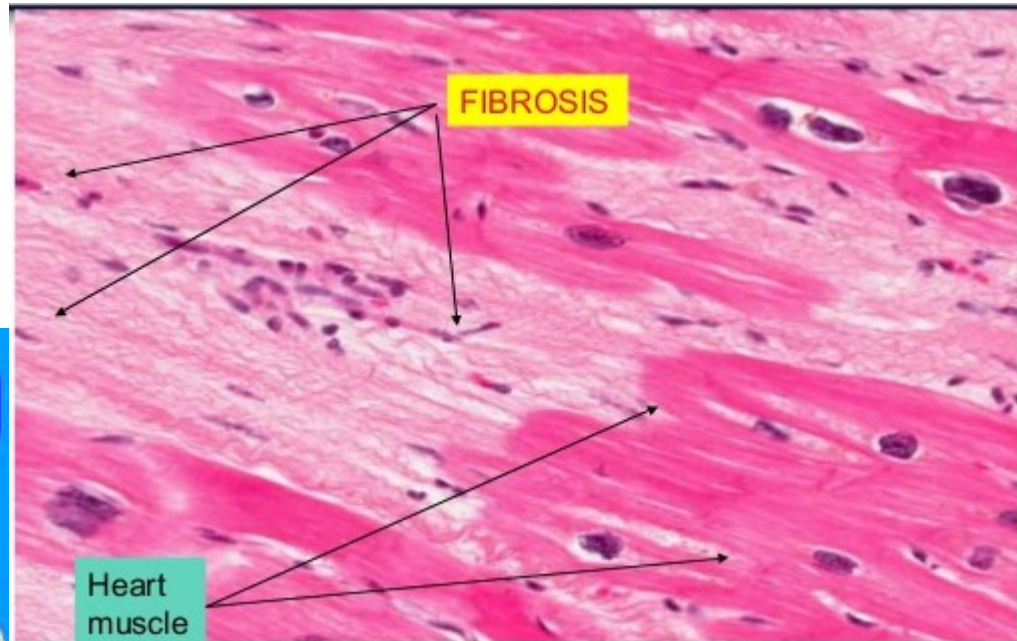
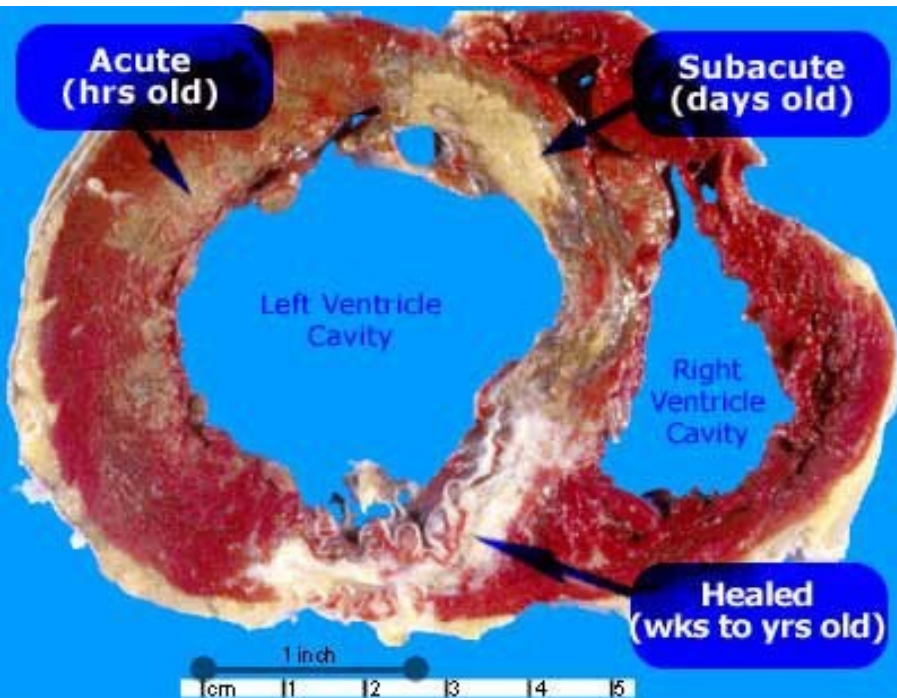
- kevés myofibrillum
- sok mitokondrium
- nincs T-tubulus
- nagyszámú nexus

Klinikai vonatkozások

Szívinfarktus

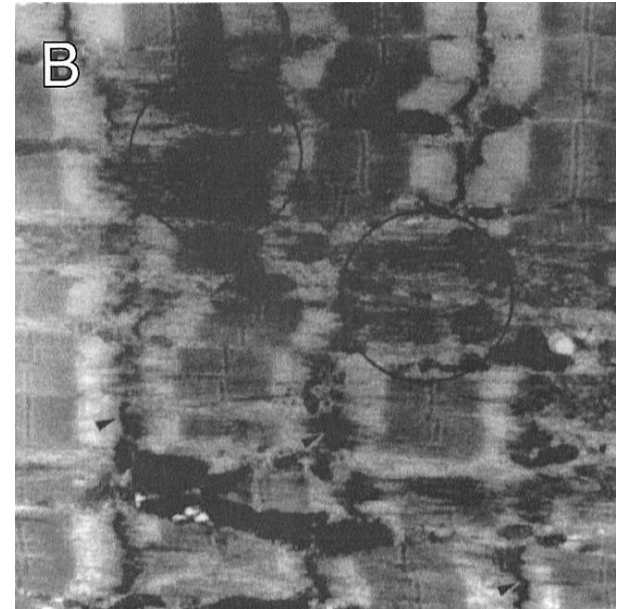
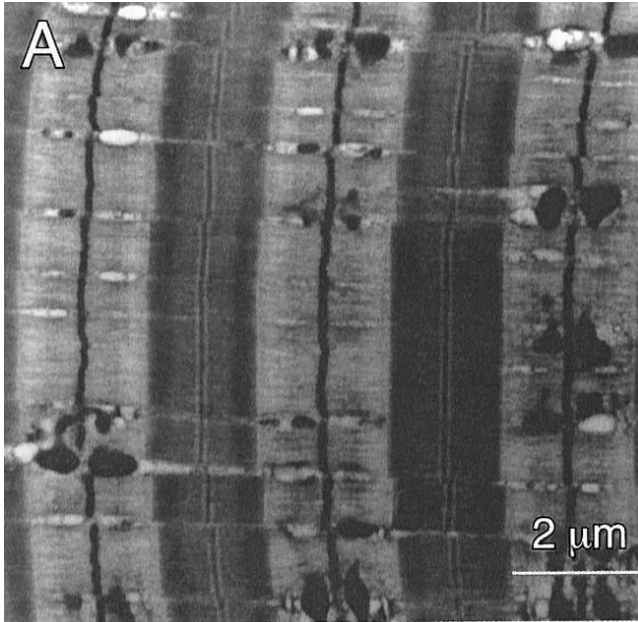
Inaktivitási atrófia
Denervációs atrófia

Spinális izomatrófia

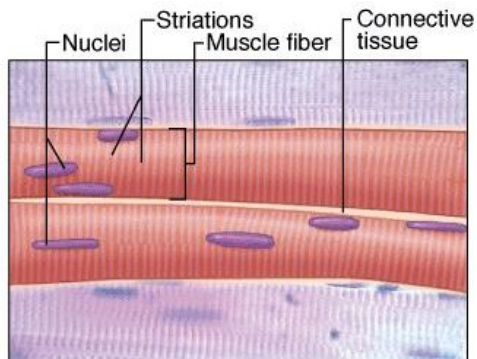
Hypertrophia

Izomláz

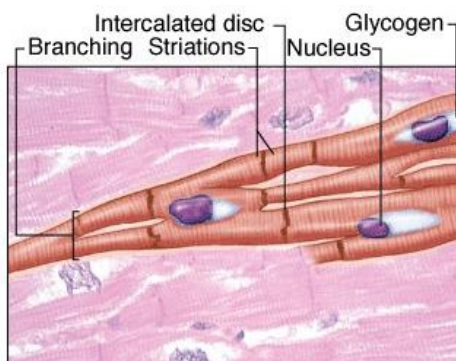

- mikro szakadások
- gyulladásos jelenség – leukocyták, monocyták
- cytokinek – nociceptív receptorok direkt aktivációja

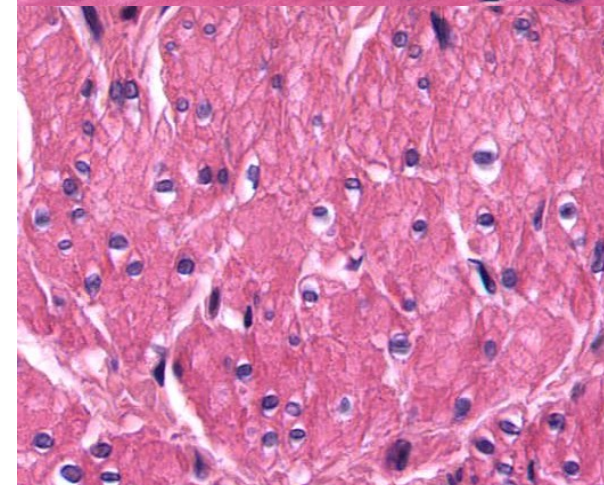
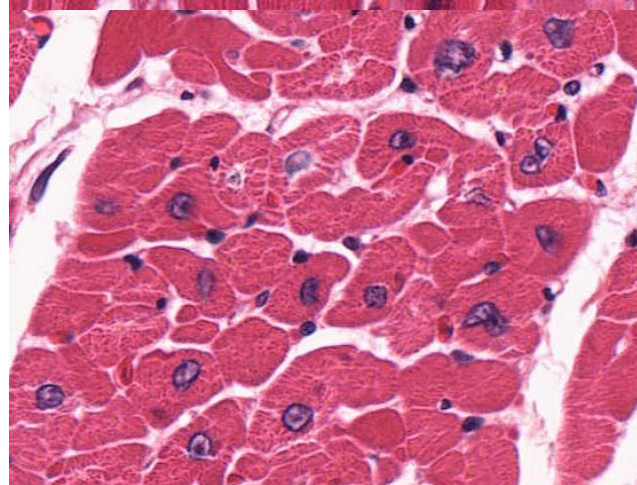
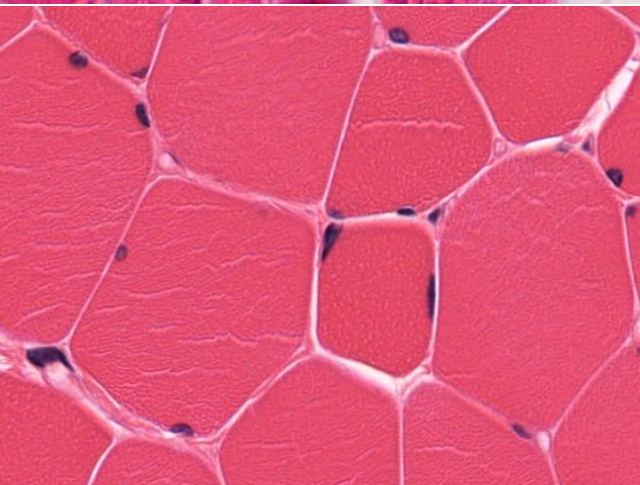
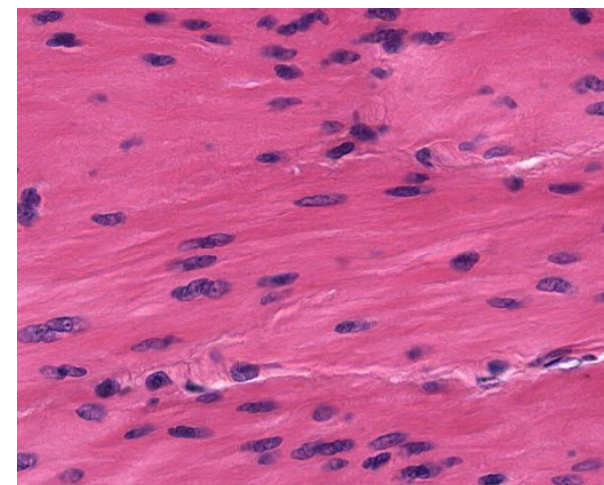
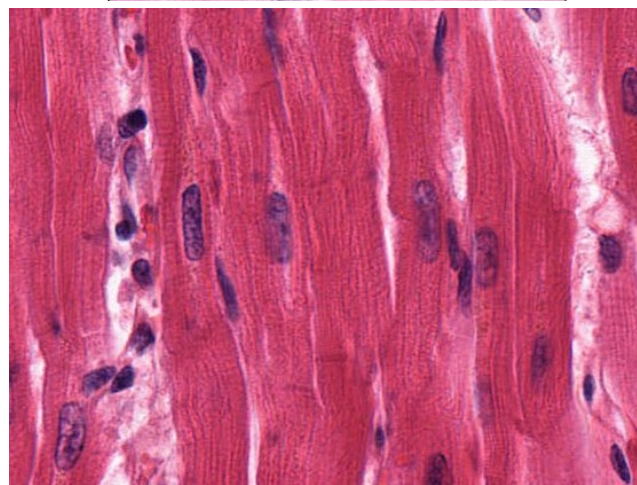
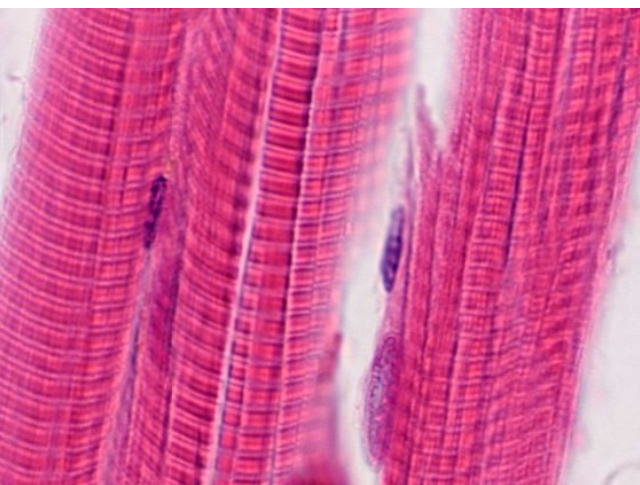
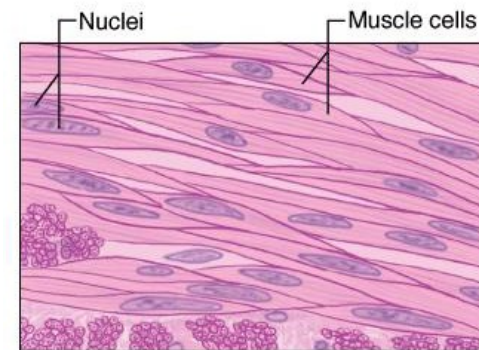
harántcsíkolt izom

szívizom

simaizom

Források

Dr. Alpár: Izomszövetek

Dékány Bulcsú: Izomszövet

Alberts: Molecular biology of the cell (Third edition 1994, Garland Publishing Inc.)

Kovács János: Sejttan (1999, ELTE Eötvös Kiadó)

Röhlich: Szövettan

Szentágothai-Réthelyi: Funkcionális anatómia I. (1994, Semmelweis Kiadó)

Képek:

www.histologyguide.com

Welsch: Histologie

Qatar Cardiovascular Research Center